

Brynet.

- Ad Sp. 1. Vanlig navn: bryne, å bryne. Navnet heier utgjort.
2. For en mannsalder siden bruktes kun bryner av naturstein. Stenartig brynestein finnes ikke i bygda. Bryner i ræmner kom mest fra Nedstorg i Tulemark og måtte slipes jevne på grov slipeslein. Brynesteinene ble kjøpt hos kjøpmenn i byen eller hos handhøveler. Nu bryner av naturstein gitt over av bank og erstattes av kornstein: Karborundum.
3. Alle eggskedekoper av grovere slag: spær, gjær, seyder blir slipt på slipeslein av grovere eller finere struktur. Vekstai, som hovelkornet, huggjern og kniver, blir hilet slipt på en finere slein og alle på brynet. Parkestumper, som ble brukte nu, ble ^{slipt} på en meget fintornet stein, ofte feilet på dræibank hos endtørrer eller, eller av omreisende stjerstøperer. Til daglig bruk brukte man også slein og slipeslein av lær til slukt.
4. Gjæring av gjær eller seyde med kaldhamring er utgjort her.
5. "Lenne" for sliping av gjær og øis kjennet ikke å være brukt her til erstatning for slipeslein på girden. Meget gamle folk forteller, at under slike noe lengre botte fra girden, hvor slipeslein ikke kunne tas med, hadde stillerfæren med sig en Lenne. Den er en helt sle av bank, utfagen midt på her en eller annen gammel snittet let hugging av huggjern og hovelkornet. Som vel endit er sagt, av små Lenner hos gamle snittet. Redstøper var da eller lang tid brukt hultstekt i midten med oppsindelig byttelse i endene.
6. Ljæggens varighet mellom to slipinger ^{avhænger} av flere ting: Høstens bestaffentet, sleinfull, sand og grus i englummen eller flomvann, og ikke minst stillerfærens dyktighet til å krave bryne Ljægg, han var god

til å holde Ljæen" sa man om en slik bar.

Man begynte så lenge det gikk om og slipte eller en skofle eller halv dags stikk eller om stikkens

7. For bauste man, Skrytstikke fra begynnelsen, når Ljæen var skarp.

Når den begynte å bli skjunt (slor) eller fikk steinbagg, tok man til brynst, og bauste noen stikk eller med Skrytstikke.

Denne var arbeidet av lett, porist tre, omkr. 12 tommer langt med skift i enden og tynnere ut mot spissen. Baeddene ved skiftet var antagelig ca 1/2 tomme og smalt lett av mot spissen

Dele trærstamme ble påstrødd fin ^{vekt} sand, som ble gnudd inn i krett med en hammer eller annet flatt redskap.

Dele måtte gjentas flere ganger i stikken, etterhvert som stikka ble slitt. Sjøre på stikka videt ikke å være baustet her omkring.

8. Ljæen tas alltid av orvet under sliping, enten man bruker det ene eller andre Ljæstykke på orvet.

De fleste holder visnokk eggen fra seg under sliping, men det forekommer og, at andre gjør det motsatte, visnokk mest for å senge sprut i vinene fra slipesteinen eller stål fra Ljæeggen.

9. Ljæen brynes alltid på langorv, når den er påsett dette.

Man legger venstre arm over Ljæen og fjører brynet i lange drag utad eller på hver side av eggen, førstelig fra begynnelsen, for å fjjerne "rui" eller slipingen, eller man sliper eggen førstelig på begge sider, som når man bryner en kniv. Senere under stikken, når eggen blir slor eller steinbagg, gir man etterhvert hardere på med brynst

10. Kopp til brynet finnes ikke her til baust ute i marken, man "forbryner".

11. 12. Bortfaller alle haardene av sp. 10.

12. Derom der er vann i marken, her man sliper, fjernes brynet, dersom der må

begynner lunge for å få stein brugg ut av eggen. Ofte brukt elling
Om brukt av sand på trebryner - sløphestikker - se u. sp. 7.

14 Noe svært lite ord for melket som framtidstommer med bryning har man
ikke her. Det, som framtidstommer eller sløping på sløpsteinen kalles
her "sløpquist" og faller i varmet i sløptraa under steinens.

15 av 20 Her i eggen kjemmer man intet til hvad disse epigramer omhand-
ler.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY 240

Lendes frk. Lena Tveite. Det som er skrevet foran gjelder
kun forholdene her på gårdene i Kviteløysa, og det kan muligens
være noe anderledes ellers i Kviteløysa, men jeg har ikke anledning til
å undersøke dette nærmere, og antagelig kan vel heller ikke du oppe
noe større tid på undersøkelsen ellers i bygden.

Jeg har raskt bevarelsen med i alt brukt i formiddag og
brukt kopi blyant, som du ser, da papiret er så brukt at blyant
spiser seg ut og gjør skuffelse halv utrolig.
Lilleholt 24 februar 1947

Beste hilsener
Knut Lilleholt

K. S.
Du får ta av formlænder og fire inn i skjemat det, du finner
i samme brette.
K. S.

540

540

ROBERT EMMETT QUINN

Snælt 28 febr. 1942.

Jeg har hursandt mig til Høsten Skillebeet ang.
Brynet, og har nu saa givet i hvidet mig.
Som De saa her har mig skrevet det at man i kunden
originalen. Høsten 5. m 1941 og nu at bygges sidste
og bestå nu det gamle byggegrundlag. Forinden
høsten har nu med det nye grundlag.

Arbejdet

Anna Snælt